

N:o 64.

Ank. till Riksd. kansli den 29 april 1893, kl. 4 e. m.

Laguskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner om inskränkning i den dissenters och judar åliggande skyldighet att bidraga till aflöning af svenska kyrkans presterskap m. m.

Frågan om främmande trosbekännares skyldighet att deltaga i aflöning och underhåll af svenska statskyrkoförsamlingarnes presterskap och kyrkliga inrättningar, hvilken fråga vid flera föregående tillfällen varit föremål för Riksdagens pröfning, har vid innevarande Riksdag ånyo blifvit upptagen i två inom Andra Kammaren af herr *Westerberg* afgifna motioner n:ris 103 och 104.

Dessa motioner afse, den förstnämnda att åstadkomma inskränkning i den judar och dissenters åliggande skyldighet att bidraga till presterskapets aflöning och den sistnämnda att upphäfva nämnda trosbekännares skyldighet att deltaga i byggande och underhåll af kyrka och ecklesiastika boställen.

I *motionen n:o 103* erinrar sålunda motionären derom, att den svenska statskyrkans tjenare fungerade dels som den verldsliga statens tjenstemän och dels som kyrkans tjenare.

Till de verldsliga eller borgerliga göromålen borde räknas förändret af de s. k. ministerialböckerna, verkställandet af anteckningar om födelse, lysning, äktenskap och död, släktskap, fräjd, vaccinerings och dylikt; till de kyrkliga deremot »arbete i ordet och lärdomen» samt sådana presterliga förrättningar som barndop, konfirmation, nattvards-utdelande, presterlig vigsel, kyrkotagning, jordfästning och möjligen mellankommande sockenbud.

Samtliga de göromål, som af prest förrättades, kunde komma statskyrkans medlemmar till godo; dissenters och judar, hvilka bildade egna församlingar, bygde eller hyrde egna lokaler för andaktsöfning och lönade sina församlingsföreståndare, hade deremot behof endast af den del af statskyrkoprestens tjänst, som fölle under benämningen verldsliga göromål för stats- och borgerliga ändamål.

Förhållandet emellan den tid och det arbete, som kräfdes för den ena och den andra arten af prestens verksamhet torde vara svårt att noga afväga, och det stälde sig säkerligen mycket olika, beroende bland annat af håg och individuel begåfning; men det kunde antagas, att de verldsliga göromålen, rätt ställda, kunde förrättas inom hälften af den tid, som af prest borde egnas åt skötandet af sitt kall. Till undanrödjande af de missförhållanden i beskattning, som uppstode derigenom, att dissenters och judar drabbades af lika utgälder till statskyrkan, som dennas egna medlemmar, hölle motionären före, att rättvis ändring i nu gällande beskattningsprinciper lagligen borde ske i den mån sådant läte sig verkställas.

1862 års löneroglering för presterskap hade tillkommit för att afhjelpa en mängd orättvisor och oegentligheter, som tillföre vidlådt sättet för presterskapets aflönande. Då hade emellertid inga lagligen erkända dissenters funnits i vårt land, men sedan dess hade här uppvuxit en lifskraftig frikyrklig rörelse, och nu drabbades de, som slutit sig till den samma, af ej mindre tyngande missförhållanden.

På grund häraf hemställer motionären att Riksdagen ville besluta, att dissenters och judar skola betala högst half afgift till statskyrkopresterskapets aflöning mot i förmögenhet likställda medlemmar af statskyrkan.

Med hänvisande till hvad motionären sålunda anført, anmärker han vidare i *motionen n:o 104*, hurusom den skatt, som utginge till statskyrkan delvis användes till omkostnader för dess kyrkobyggnader jemte dessas underhåll och i påfallande grad tungt drabbade dem, som ofta med känbar uppoffring uppfört sina egna predikolokaler eller hyrde dylika och derigenom i samma mån minskat behofvet af ökadt utrymme inom kyrkorna med dervid förknippade stegrade utgifter.

Till belysning häraf ville motionären framhålla huru i Göteborg, som hade 106,000 invånare, kyrkor och andra predikolokaler, som stode vid sidan om eller utanför statskyrkan, tillhopa rymde omkring 20,000 personer, deraf i kyrkorna omkring 12,000 och i de öfriga ofvan angifna lokalerna omkring 8,000 personer, hvilket utvisade det afsevärda förhållandet af 3 till 2; och motstycken härtill saknades nog ej annorstädes i vårt land.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt föreslår motionären: att ur statskyrkan lagligen utträdde dissenters och judar — som sjelfva uppföra egna eller förhyra lokaler för sina andaktsöfningar — befrias från vidare deltagande i byggandet och underhåll af kyrkor och boställen för statskyrkans och dess tjenares behof.

Ifrågavarande utgifter äro enligt utskottets förmenande att anse såsom statsutgifter.

Så länge den evangeliskt-lutherska kyrkan är en statsinstitution, torde nemligen hvarje svensk medborgare böra vara skyldig att bidraga till den-samma lika väl som till hvarje annan statens inrättning. För att taga ett exempel från en liknande statsinstitution har staten ordnat den offentliga undervisningen efter vissa grundsatser, och till detta undervisningssystems upprätthållande måste en hvar af statens medlemmar bidraga, vare sig han gillar de af staten antagna grundsatser eller icke, vare sig han finner det med sin fördel förenligt att begagna sig af statens eller enskilda undervisningsanstalter.

Då motionären föreslagit, att dissenters och judar skola till statskyrkan betala högst half afgift mot statskyrkans medlemmar, synes också motionären hafva i viss mån erkänt rättigheten af grundsatsen, att alla statens medlemmar äro skyldiga att bidraga till statskyrkans upprätthållande, men motionären har, under framhållande deraf, att de rent borgerliga funktioner, som utöfvas af statskyrkans tjenare, äro gagneliga för samhället i dess helhet och således äfven för andra kyrkors bekännare, grundat sin nu ifrågavarande framställning derpå, att nämnda åligganden kunna utföras inom hälften af den tid, som en prest bör egna åt skötandet af sitt presterliga kall.

Oafsedt att den nyttighetshänsyn, som motionären söker göra gällande, enligt utskottets uppfattning lika litet i fråga om dessa som alla andra allmänna utskylder får vara den bestämmande för beloppets storlek, tillåter sig utskottet erinra, att den af motionären gjorda uppskattning af det gagn, samhällsmedlemmarne hafva af presterskapets storborgerliga förrättningar, måste betecknas såsom godtycklig och saknande hvarje rättsgrund.

Öfverflödigt torde vara att påpeka, att antagandet af motionärens förslag skulle betänkligt rubba bestående prestlönekonventioner.

Motionären har i detta afseende ej gifvit någon antydning, på hvad sätt erforderlig fyllnad till aflöning åt presterskapet skulle beredas i stället för de bidrag, som enligt förslaget komme att upphöra.

Hvad särskildt angår motionärens förslag, att dissenters och judar skulle befrias från skyldigheten att deltaga i byggande och underhåll af kyrka och prestgård, så skulle — vid det förhållande att bidrag dertill utgå efter den för rösträtt vid kommunalstämma bestämde grund — i församlingar, der det finnes många främmande trosbekännare, deras befrielse från nämnda bidrag verka i hög grad betungande för de församlingsmedlemmar, hvilka qvarstode i statskyrkan; och en slik befrielse skulle innebära en frestelse till utträde ur statskyrkan af rent ekonomiska skäl.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer utskottet:

att herr Westerbergs ifrågavarande motioner icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 28 april 1893.

På lagutskottets vägnar:

A. LILIENBERG.

Reservation

dels af herrar *Lilienberg, F. Andersson, Kardell* och *Svensson*, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka Riksdagen att i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida icke medlemmar af främmande, af staten erkända trossamfund må kunna för inkomst af kapital och arbete befrias från deltagande med svenska kyrkans medlemmar, såväl, i den mån som fastställda lönerogleringar för denna kyrkas presterskap gå till ända, i aflöning åt detta presterskap, som ock, derest de ega eller förhyra lokal för gudstjenst, i byggande och underhåll af kyrka och prestgård samt för Riksdagen framlägga det lagförslag, hvartill anledning kan förefinnas, *dels ock* af herr *Hesselrot*, hvilken ansett, att utskottet bort tillstyrka, att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes vidtaga erforderliga åtgärder, på det att *dels* medlemmar af lagligen erkänd församling, som bekänner annan kristen troslära än den evangeliskt-lutherska och hvars prest eller föreståndare är behörig och pliktig att föra anteckningar öfver medlemmarnes borgerliga förhållanden, äfvensom mosaiske trosbekännare, i fråga om hvilka alla det torde få anses vara utredt, att de före utfärdan-

det af förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets löneinkomster den 11 juli 1862, förordningen angående ordnande af presterskapets i de territoriella församlingarne i Stockholm den 1 november 1872 samt förordningen angående allmänt ordnande af klockarnes löneinkomster den 2 november 1883 icke varit lagligen skyldige att erlægga de för särskilda kyrkliga förrättningar stadgade afgifter till svenska kyrkan eller hennes presterskap eller hennes betjening, ej heller påskpenningar, offer eller andra dylika lönebidrag, må, utan hinder af de på grund af åberopade författningar verkställda löneregleringar, åter komma i åtnjutande af motsvarande frihet och således frikallas från skyldighet att deltaga i betalning af hvad som af reglerade löner af hit hänförlig beskaffenhet kan anses utgöra aflösning och ersättning för omförmälda, numera upphörda afgifter och lönebidrag, *dels ock*, godtgörelse för den minskning i tillförsäkrade löneförmåner, som ifrågasatta frikallelse kan finnas föranleda, må varda vederbörande löntagare för deras tjänstetid beredd.